

<2

מתן בן טולילה

יליד 1978, חי ויוצר בירושלים. בוגר תואר ראשון (2006) ותואר שני (2010) במחלקה ללימודי אמנות בבצלאל. מאז סיום לימודיו השתתף בתערוכות קבוצתיות שונות, בין היתר במוזיאון פתח תקווה לאמנות, בסדנאות האמנים בירושלים, בגלריה העירונית בכפר סבא, בביאנלה לאמנות ישראלית צעירה ברמת השרון, ביריד צבע טרי ובגלריה Rawart, גלריה 39 וגלריה חנינא בתל אביב. הציג תערוכת יחיד בגלריה סולו בתל אביב (2007) ושתי תערוכות זוגיות בשיתוף האמן הגרמני קלאוס קליינה ביריד צבע טרי 5 בתל אביב ובבילפלד, גרמניה. בימים אלה מוצגת תערוכת היחיד החדשה שלו "הליכות ירח" בגלריה נגא בתל אביב (נעילה: 8 במרץ).

1. "בית המטיילים מס' 2",
115x145, סנטימטר
צילום: ששה פליט
2. "מבנה מס' 1",
2010,
115x145 סנטימטר
צילום: ציקי אייזנברג

בית פתוח

על מושג הבית באמנות ישראלית עכשווית
אמן אחד בחודש: מתן בן טולילה

מאת רווית הררי

<1

3

העובדה שהמבנים בעלי ההקשר הישראלי העקיף נטועים ברקע נופי הרים אגדתיים כמוה כבריחה אל מחוזות רחוקים, בריחה המייצרת נקודת מתח נוספת בציוריו ותורמת לתחושת חוסר הנינוחות העולה מהם, כאילו הפך בד הציור לזירה של מאבקים, הן בשפה הציורית והן בנושאי הציור

בן טולילה מפשט את המבנים עם כדי סכמטיות. הוא מציירם בקווים פשוטים וישרים, ובאמצעות הנחות צבע שטוחות, אוסף של צורות בסיסיות, עירומות וחסרות פרטים, נוטע בהם ממד של חוסר או של עיוות המייצר תחושה כי משהו אינו הגיוני במבנה

בשפה הציורית והן בנושאי הציור. זהו מאבק בין קונקרטי למופשט, בין עומק לשטחיות, בין שליטה לחוסר שליטה, בין המציאות הישראלית למחוזות רחוקים ופנטסטיים, בין איתני הטבע למעשה יד אדם ובעיקר בין יופי ופיתוי לחרדה וכאב.

דמיון וסמלים

סדרת הציורים החדשה בתערוכת היחיד של בן טולילה, "הליכות ירח", מתאפיינת במרחבים ריקים, כמעט ירחיים בתחושה שהם מייצרים, והבתים הנטועים בהם נדמים לקונקרטיים ול"אמיתיים" יותר, כפי ששמותיהם עשויים להעיד: גזיבו, חממה, טחנת רוח. אלא שעתה, יותר מתמיד, אין מדובר בבתי מגורים או במקומות קונקרטיים. אלה מבני שוליים חסרי חשיבות הישרדותית מיוחדת, שאינם משמשים למגורים ונושאים עמם משמעויות סיפוריות או סמליות. הגזיבו, למשל, הוא סככה ריקה, מקום המשמש לבילוי בשעות הפנאי, אך הוא מצויד בדלת נטולת עיטורים ופרטים. שביל הגישה אליו נקטע באמצע, ונראה כי אזור הכניסה למבנה מונח על הבד החשוף, על חלקו הריק של הציור כששכבה מסורגת מוסיפה שכבה חוצצת בינו לבין הצופה. טחנת הרוח – סמל שגור אך עדיין רב קסם המזוהה עם מלחמתו הנואלת של דון קישוט, הגיבור הספרותי החי במחוזות הדמיון – צוירה על פי תצלום שצולם בגרמניה. כנפיו של המבנה, שקשור בייצור של אחד ממצרכי המזון הבסיסיים ביותר, מתנוססות בלב הציור כצלב גדול ונראות כאיקס החוסם את לב הציור. נדמה כי בסדרת עבודות חדשה זו, המבנים שהוא בוחר לצייר הופכים לרחוקים ובלתי מושגים אף יותר, מעין מושאי חלום חמקמקים. בהיותם עשירים בקונטראסיות סיפוריות וסמליות שונות ובהקשרים מקומיים וזרים הם מזמינים לצקת בהם פרשנויות שונות, והשימוש בצורות פשוטות, חלקות ואחידות מייצר מעין מסך המזמין את הצופה להשליך על הבד את עולמו הפנימי.

2

1

ל צבע זה על גבי זה בניסיון להעניק לציור השטוח ממד של עומק. הוא מייצר היסטוריה של פעולות ושל משיכות צבע הרוחשות מתחת לפני השטח הציוריים ומותירות ברחבי הציור מעין נימים משתרגים וחצי שקופים המתגלים בקושי דרך שכבות הצבע. הוא משתמש בקשת צבעים רחבה ומייצר משטחי צבע עזים וסכמטיים על הבד. ואולם, הצבעוניות הפתיינית והמתקתקה לכאורה מסתירה תחושה של זרות וניכור, "ניכור וריחוק המתורגמים לאסתטיקה הסוכרת בעבוע", כפי שכתבה מבקרת האמנות סמדר שפי על עבודותיו. הגודש הצבעוני והשילוב בין שני סגנונות ציור שונים מייצר סוג של מאבק על הבד. בעוד נופי ההרים הכבירים שלו מצוירים בשפה מופשטת ועשירה, הרוויה במחיקות ובהנחות צבע מסוגים שונים, המבנים מצוירים בצורה שיטתית וקבועה בין קוויו של סרט הדבקה השומר על גבולותיהם הברורים. המבנה מופיע בצורה "שלמה" בתוך הנוף הפרוע, אך הצורה הקונקרטית והאטומה אינה מספקת הכלה או נחמה, והתחרות או המתח בין שני סגנונות הציור השונים יוצרים צרימה התורמת לתחושת הזרה והניכור העולה מן העבודה.

מאבק תמידי

לעתים המבנים שהוא מצייר נושאים עמם הקשרים מקומיים או אזכורים מרומזים לאלמנטים המאפיינים בנייה ישראלית. כך למשל, מבנה מרובע הנראה כאילו הונח באופן אקראי בנוף נדמה לקרוואן התלוש מסביבתו, חומה הנמתחת לאורך הציור כשנוף של הרים נישאים מציף מאחוריה מעלה על הדעת את חומת ההפרדה, ובתים שגגותיהם המשולשים מזדקרים בנוף מעלים קונטראסיות של אוהלים צבאיים. העובדה שהמבנים בעלי ההקשר הישראלי העקיף נטועים ברקע נופי הרים אגדתיים כמוה כבריחה אל מחוזות רחוקים, בריחה המייצרת נקודת מתח נוספת בציוריו ותורמת לתחושת חוסר הנינוחות העולה מהם, כאילו הפך בד הציור לזירה של מאבקים, הן

ירויו של מתן בן טולילה, המפגישים פעמים רבות בין נופי הרים גרנדיוזיים למבנים פשוטי קווים וסכמטיים, נעים בין פיגורטיבי למופשט ובין סטטיות לתנועה. הוא מצייר נופי הרים פנטסטיים, צבעוניים ומשונים, שבמרכזם מבנים הנראים ארעיים, תלושים או מבודדים. בעוד הנופים כמו מצוירים בשפה אקספרסיבית ומשוחזרת, נדמים מבניו הפשוטים והגיאומטריים לאי של יציבות בתוך הטבע הסוער. אלא שהמבנים שהוא מצייר אינם חד משמעיים. לעתים הם נראים ככתים פרטיים, לעתים כמבני ציבור, אך תמיד הם נעדרי נוכחות אנושית. חלקם מצוירים על פי תצלומים שצילם במקומות שונים בעולם, כגון בקתות עץ המשרתות מטיילים בהרי ניו זילנד או בתי הארחה בצפון הודו – מקלטים זמניים לטיילים, בתים ארעיים שאיש אינו גר בהם ושממשים כתחנת מעבר לעוברי אורח. בן טולילה מפשט את המבנים עם כדי סכמטיות. הוא מציירם בקווים פשוטים וישרים, ובאמצעות הנחות צבע שטוחות, אוסף של צורות בסיסיות, עירומות וחסרות פרטים, נוטע בהם ממד של חוסר או של עיוות המייצר תחושה כי משהו אינו הגיוני במבנה. לעתים הוא משמיט מן המבנה פרטים – כמו קורה תומכת הנעדרת מן הציור ותחתיה נגלה הבד החשוף, ולעתים הוא מכניס בהם עיוותי פרספקטיבה קלים וכמעט בלתי מובחנים – שינויים שהופכים את המבנה מתלת ממדי לשטוח, מעין פסאדה שלכאורה אין מאחוריה דבר. לרוב מופיעים המבנים כצורות אטומות ונטולות פתחים, וגם כאשר מופיעים בהם פתחים אי אפשר לראות דרכם את פנים המבנה אלא את הנוף הנשקף מצדו האחר. התוצאה תפאורות ארעיות שאין ביכולתן לעטוף או להכיל איש, והן הודפות את הצופה מהן והלאה ומותירות אותו בחוץ.

צבעוניות פתיינית

אף ששפתו הציורית של בן טולילה שטוחה, הוא עורם שכבות

5

4

1. "מבנה מס' 2", 2010, 115x145 סנטימטר. צילום: ציקי אייזנברג
2. "משולש", 2011, 150x180 סנטימטר. צילום: ציקי אייזנברג
3. "ארבעה עשר ירחים נעלמים", 2012, 152x188 סנטימטר. צילום: יאיר חובב
4. "שש קופסאות", 2012, 135x200 סנטימטר. צילום: יאיר חובב
5. "טחנת רוח", 2012, 140x190 סנטימטר. צילום: יאיר חובב